

§34

Ansvarsprövning för år 2025 för regionstyrelsen (RS/82/2026)

Sammanfattning

Revisionsberättelse

Revisorerna i Region Jämtland Härjedalens har lämnat in revisionsberättelse för år 2025 och grundläggande granskning av Regionstyrelsen år 2025 till regionfullmäktige. Revisorerna tar i revisionsberättelsen ställning i ansvarsfrågan. Revisorerna avstyrker att regionfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen för 2025.

Revisorerna anser att regionstyrelsen inte har fullgjort sin uppsiktsplikt över Hälso- och sjukvårdsnämnden. De anser att regionstyrelsen inte har agerat tillräckligt kraftfullt eller vidtagit åtgärder som kunnat begränsa den ekonomiska utvecklingen eller säkerställa att Regionfullmäktige getts beslutsunderlag att agera i frågan. Vidare anser revisorerna att regionstyrelsen brustit i sin beredning av ärendet om att tillåta hälso- och sjukvårdsnämnden att gå med underskott utan beloppsgräns då det enligt dem inte är förenligt med kommunallagens krav på budget i balans och god ekonomisk hushållning. Samt att regionstyrelsen inte säkerställt i sin beredning av regionplanen för 2026 att hälso- och sjukvårdsnämnden har ekonomiska förutsättningar som harmoniserar med nämndens uppdrag.

Revisorernas sammantagna bedömning är att:

- Regionstyrelsen har delvis bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt sätt då måluppfyllelsen var delvis god inom sitt eget förvaltningsområde. Flera uppdrag och nyckeltal inom ekonomi, IT-säkerhet, miljö och verksamhetsutveckling uppnås inte fullt ut. Årets resultat uppgår till 321 mkr.
- Den interna kontrollen har delvis varit tillräcklig, då formalia har följts men fördjupade granskningar har visat på brister.
- Åtgärderna utifrån uppsiktsplikten för hälso- och sjukvårdsnämnden har inte varit tillräckliga. Utifrån den information regionstyrelsen fått tidigt under året avseende nämndens ekonomi borde regionstyrelsen ha agerat mer kraftfullt.
- Styrelsen borde ha uppmärksammat fullmäktige om den ekonomiska situationen och föreslagit åtgärder.
- Regionen befinner sig i en allvarlig ekonomisk situation som medfört ett beroende av extern finansiering av driftkostnader och investeringar. Att budgeten för 2025 inte var realistisk framkom när de första prognoserna inom hälso- och sjukvårdsnämnden visade på stora underskott. Budget för 2026 är i balans, men de tidiga prognoserna visar på fortsatt stora underskott vilket tyder på en orealistisk beredning av budget.

- Regionstyrelsen har även brustit i sin beredning av ärendet till fullmäktige om tillåtelse att hälso- och sjukvårdsnämnden får gå med underskott utan beloppsgräns vilket strider mot kommunallagens krav om en budget i balans.

Revisorerna avstyrker att regionfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen.

Utifrån att regionens revisorer föreslagit att regionstyrelsen inte ska beviljas ansvarsfrihet har regionstyrelsen och de ledamöter och ersättare som tjänstgjort men avgått under 2025 givits möjlighet enligt 5:e kap 32 § Kommunallagen att inkomma med förklaring. Ledamöter och ersättare i regionstyrelsens och regionala utvecklingsnämnden har också möjlighet att inkomma med förklaringar till vad som anförts i revisionsberättelsen gällande Regionförbundet i Jämtlands län. Förklaringar har inkommit från Regionstyrelsen, Centerpartiet och Moderaterna.

Granskning av slutredovisning och räkenskaper av Regionförbundet
Utsedda revisorer av kommunfullmäktige i Ragunda kommun, Östersunds kommun och Region Jämtland Härjedalen, har också granskat slutredovisning och räkenskaper av Regionförbundet i Jämtlands län för verksamhetsåret 2015. Revisorerna riktar anmärkning mot regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden och dess enskilda ledamöter. Revisorerna anser att de har brustit kraftigt i sin internkontroll och uppsiktspflicht samt att förbundets likvidator inte fullgjort sitt uppdrag inom tidplan. De tillstyrker att regionfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden och dess enskilda ledamöter och att respektive fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för nämnden och styrelsen för 2025.

Regionstyrelsens förklaring

I förklaringen redogör regionstyrelsen för de överväganden som gjorts under året vad gäller ekonomin. Regionstyrelsen skriver också att de är eniga med revisorernas bild om det allvarliga ekonomiska läget och håller med om att arbetet med åtgärder behöver accelereras. Regionstyrelsen anser också att strukturer för regionens styrning, uppföljning och kontroll kan förbättras.

Region Jämtland Härjedalen verkar inom tydliga ramar som följer av lagstiftning och nationella åtaganden. Därför konstateras att det är en svåravvägd uppgift att under en kort tidsperiod minska kostnaderna till den nivå som krävs för att uppnå en ekonomi i balans. I stället har en långsiktig ekonomisk strategi prioriterats före kortsiktiga åtgärder, bland annat i syfte att uppfylla hälso- och sjukvårdslagen. För att redan 2025 nå en budget i balans bedömer regionstyrelsen att tillfälliga nedskärningar i verksamheten hade krävts, vilket på längre sikt skulle få stora negativa konsekvenser. Regionstyrelsen anser att arbetet i stället måste ske steg för steg, och bygga på tydlig styrning, förankring i verksamheten och en

politisk viljeinriktning som sätter invånarnas behov i centrum. De åtgärdsplaner för 2026–2028 om totalt 660 miljoner kronor, som regionstyrelsen och nämnderna beslutat om, är en viktig del i arbetet med för att nå en budget i balans.

Regionstyrelsen uppger att samtliga verksamheten under året har arbetat målmedvetet med besparingar och verksamhetsutveckling som har genererat vissa resultat. Några exempel på pågående åtgärder som regionstyrelsen anser bidrar till att stärka regionens ekonomi är översyn av regionens administration och inköpsprocesser och åtgärder för att påskynda digitalisering. Inom hälso- och sjukvården har ett omfattande omställningsarbete inletts. En del av det långsiktiga arbetet har enligt regionstyrelsen också varit att identifiera fokusområden och milstolpar för att säkra organisationens förmåga att leverera välfärd av hög kvalitet till år 2030.

Löpande under året anser sig regionstyrelsen ha följt upp hälso- och sjukvårdsnämndens hantering av den ekonomiska situationen och hållit regionfullmäktige informerade om verksamheternas ekonomiska läge.

Centerpartiets förklaring

Ledamöter och ersättare från Centerpartiet anför i sin förklaring att de ställer sig bakom revisorernas bedömning och deras rekommendation att regionfullmäktige inte beviljar regionstyrelsen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2025.

Ledamöter och ersättare från Centerpartiet ser mycket allvarligt på den kritik som revisorerna riktar mot regionstyrelsens hantering av sin uppsiktsplikt gentemot hälso- och sjukvårdsnämnden. De anser att revisorernas slutsatser i allt väsentligt överensstämmer med den bild som de som oppositionsföreträdare under lång tid har framfört i regionstyrelsens arbete. De anser att oppositionen under hela året och vid flera tillfällen tagit initiativ, agerat aktivt och lagt förslag i syfte att stärka revisorernas ansvarstaganden. I förklaringen ger de exempel på initiativ. Bland annat anser de sig ha efterfrågat en distinktare uppföljning av hälso- och sjukvårdsnämndens ekonomi och påtalat behovet av politiska åtgärder när prognoserna visat på stora underskott.

Sammantaget anser ledamöter och ersättare från Centerpartiet att den kritik som revisorerna riktar hade kunnat begränsas om oppositionens krav på tydligare styrning och förbättrad information till fullmäktige hade hörsammats. De anser också att regionfullmäktiges presidium i ansvarsprövningen bör överväga att föreslå en individuell prövning av styrelsens ledamöters ansvar eftersom de anser att ansvaret för den uppkomna kritiken främst vilar på majoritetens företrädare i regionstyrelsen.

Moderaternas förklaring

Ledamöter och ersättare från Moderaterna beskriver i sin förklaring att de delar revisorernas

kritik gentemot regionstyrelsen. De anser att de vid upprepade tillfällen under 2025 agerat i de ärende som kritiken berör för att regionstyrelsen ska ha agerat annorlunda.

Ledamöter och ersättare från Moderaterna redogör för att de redan vid första regionstyrelsemötet 2025 yrkande på att regionstyrelsen skulle föreslå en omarbetning av budgeten för 2025 vilket majoritetens företrädare i regionstyrelsen avslag. Vid upprepade tillfällen under 2025 har de sedan yrkat samma sak, samtliga gånger har majoritetens företrädare avslagit yrkandet. De anför också att de i samband med att regionstyrelsen beredde *Delårsrapport augusti 2025* yrkande på en beloppsnivå för det underskott hälso- och sjukvårdsnämnden skulle tillåtas gå med underskott med, men att även det avslogs av majoritetens företrädare.

Ledamöter och ersättare från Moderaterna anser att det är fullt rimligt att, i enlighet med revisorernas förslag, inte ge regionstyrelsen ansvarsfrihet och att det finns sakliga skäl för regionfullmäktiges presidium att pröva frågan om detta ska riktas enbart mot de ledamöter som har orsakat den situation som revisorernas kritik berör och inte samtliga ledamöter.

Presidiets bedömning

Regionfullmäktiges presidium har tagit del av revisorernas redogörelse för de brister som de anser att regionstyrelsen och regionstyrelsens ledamöter och tjänstgörande ersättare uppvisat i sin ledning och styrning under verksamhetsåret 2025. Presidiet har under året också löpande träffat revisorerna för dialog och information. Presidiet har också tagit del av de förklaringar som inkommit utifrån revisionsberättelse och redogörelse. Samt regionstyrelsens löpande rapportering i samband med årets fullmäktigesammanträden.

Region Jämtland Härjedalen har under lång tid haft ett svårt ekonomiskt läge och presidiet är medveten om vilken utmaning det är att vända utvecklingen. Presidiet beaktar också de yttre faktorerna som fortsätter att ge Region Jämtland Härjedalen besvärliga förutsättningar, som till exempel under 2025 där säkerhetsläget ställer helt nya krav på organisationen.

Presidiet anser inte att det finns skäl att pröva om någon enskild ledamot har brustit i agerande. Ledamöterna i styrelse och nämnder har visserligen ett individuellt ansvar för att agera inom uppdragets förutsättningar och ramar. Men ansvaret för regionstyrelsens resultat för ekonomi och verksamhet år 2025 är kollektivt. Det går heller inte att koppla eventuella brister till enskilda personer. Presidiets bedömning är att det är en sammanhållen helhet av beslut, icke-beslut och åtgärder, inkluderat yttre påverkansfaktorer, som bidrar till verksamhetens ekonomi och resultat och inte enstaka beslut. Men presidiet kan ändå konstatera att oppositionspartiernas yrkanden oftast har avslagits och att det inom styrelsen inte finns något tydligt samarbete mellan partierna om ekonomin.

Sveriges regioner har ett omfattande och samhällsbärande ansvar. De uppdrag regionstyrelsen och nämnderna får av regionfullmäktige innebär en skyldighet att fullgöra regionens uppdrag på ett korrekt och ändamålsenligt sätt. De ska förvalta och genomföra verksamhet i enlighet med de mål och beslut som fullmäktige beslutat om, enligt gällande lagstiftning och riktlinjer, samt med tillräcklig intern kontroll, till givna förutsättningar. Uppdraget är också att återrapportera till fullmäktige på det sätt som fullmäktige bestämmer.

Regionstyrelsen har det övergripande uppdraget att leda, samordna och följa upp regionens verksamheter, utveckling och ekonomi. Regionstyrelsen ska säkerställa att fullmäktiges beslut genomförs och att organisationen arbetar mot de mål som fullmäktige fastställt. Den ska även ansvara för planering och uppföljning av regionens verksamheter samt utöva uppsikt över nämnder, företag och kommunalförbund. Utifrån regionstyrelsens helhetsansvar för organisation och ekonomi måste den ta ett stort ansvar och agera med de åtgärder som behövs för att genomföra nödvändiga förändringar och hålla budget.

Liksom för 2024 återopande Region Jämtland Härjedalen även för 2025 synnerliga skäl för att lägga en negativ budget. Återställandet av resultatet för 2024 och 2025 ska göras på längre tid än tre år. Grunden till återopandet av synnerliga skäl återfinns i regeringens proposition 23/04:105. Att lägga fram en budget i balans redan år 2025 ansågs inte realistiskt och skulle innebära stora tillfälliga nedskärningar av verksamheten, för att sedan växla upp igen efter år 2030. Presidiet delar regionstyrelsens bedömning om att hålla den långsiktiga ekonomiska strategin som regionfullmäktige har beslutat om. Att lägga en budget i balans skulle på längre sikt innebära stora negativa konsekvenser för verksamheten, men även för invånarna i Jämtland Härjedalen. Förutom stora minskningar i utbud, som är förenat med risker på kort sikt, kan en tillfällig neddragning även leda till mer långtgående konsekvenser, exempelvis inom kompetensförsörjningen där det redan idag finns utmaningar.

Presidiet delar också styrelsens bedömning om att det var det sammantagna ekonomiska läget och arbetet med åtgärder som gjorde att regionfullmäktige tog beslut i oktober 2025 om att tillåta hälso- och sjukvårdsnämnden att gå med underskott. Det var inte aktuellt att sätta en beloppsgräns för hälso- och sjukvårdsnämndens underskott då det ekonomiska läget varit mycket svårt.

Regionstyrelsen och nämnderna har beslutat om treåriga åtgärdsplaner för 2026 - 2028 om totalt 660 miljoner kronor. Arbetet med åtgärdsplanerna återredovisades på regionfullmäktiges möte i november 2025. Bland annat har vårdköerna minskat och kostnaden för hyrpersonal gått ner jämfört med föregående år. Flera verksamheter återger också en förbättrad arbetsmiljö. Som en av de långsiktiga arbetet med att sänka

kostnaderna har ett gemensamt arbete utförts med att identifiera de fokusområden och milstolpar som behövs för att säkra organisationens förmåga att leverera välfärd av hög kvalitet till år 2030.

Regionfullmäktiges presidium har vid tidigare ansvarsprövningar, både 2023 och 2024, markerat det helhetsansvar som regionstyrelsen har för Region Jämtland Härjedalens ekonomi och organisation. Presidiet instämmer i den långsiktiga strategin, men riktar kritik mot att de beslutade åtgärderna ännu inte har gett förväntad effekt. Regionstyrelsen behöver öka takten samt stärka arbetet med uppföljning och kontroll av åtgärderna. Regionstyrelsen behöver också vara tydligare i sin rapportering till regionfullmäktige om hur arbetet fortskrider och vid behov föreslå ytterligare åtgärder. Parallellt behöver skarpare åtgärder analyseras – åtgärder som ger direkta effekter på ekonomin och samtidigt bidrar till en effektivare verksamhet. Arbetet med att utveckla tydligare arbetssätt för ledning, styrning och uppföljning behöver fortsätta. Vidare bedömer presidiet att regionstyrelsen behöver ta fler initiativ till samverkan mellan partierna i arbetet med att vända den ekonomiska utvecklingen.

Det framkommer också från både revisorer och regionstyrelsen själva att regionstyrelsen brustit i slutförandet av Regionförbundets likvidation. Fullmäktiges presidium riktar kritik till regionstyrelsen för den delen.

Utifrån ovan är regionfullmäktiges presidiums sammantagna bedömning att regionstyrelsen beviljas ansvarsfrihet men med anmärkning för verksamhetsåret 2025.

Förslag till beslut

Regionfullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

1. Regionstyrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2025.
2. Regionfullmäktige riktar en anmärkning till regionstyrelsen för verksamhetsåret 2025.

Motivering

Region Jämtland Härjedalen befinner sig i ett fortsatt allvarligt ekonomiskt läge där de förväntade effekterna av beslutade åtgärder fortfarande uteblir. Regionfullmäktiges presidium anser att regionstyrelsen i högre grad borde ha tydliggjort detta i sin rapportering till regionfullmäktige.

Region Jämtland Härjedalen verkar inom tydliga ramar som följer av lagstiftning och nationella åtaganden, vilket innebär svårigheter att samtidigt uppnå krav på ekonomisk balans. Samtidigt fortsätter också de geopolitiska spänningarna i omvärlden att påverka ekonomi och verksamhet. Fullmäktiges presidium anser att det bör beaktas när 2025 ska

summeras.

Regionfullmäktige i Region Jämtland Härjedalen har beslutat om en långsiktig plan för en ekonomi i balans. En budget i balans redan 2025 hade förutsatt större neddragningar i verksamheten, vilket skulle ha fått negativa konsekvenser för både verksamheten och länets invånare. Presidiet delar därför regionstyrelsens bedömning att den långsiktiga ekonomiska strategin bör prioriteras framför kortsiktiga åtgärder. Mot denna bakgrund delar presidiet även bedömningen att synnerliga skäl föreligger för att fastställa en negativ budget för 2025.

För att regionen ska få ordning på ekonomin understryker presidiet att regionstyrelsen måste agera mer kraftfullt utifrån hälso- och sjukvårdsnämndens situation. Regionstyrelsen måste intensifiera genomförandet av beslutade åtgärder och säkerställa att planerade insatser faktiskt realiserar. Mot bakgrund av det rådande läget bedömer presidiet dessutom att mer omfattande strukturella verksamhetsförändringar är nödvändiga för att den långsiktiga planen om en ekonomi i balans ska kunna verkställas.

Det är huvudskälet till att regionfullmäktiges presidium föreslår att regionstyrelsen beviljas ansvarsfrihet men med anmärkning för verksamhetsåret 2025.

Beslut

Regionfullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

1. Regionstyrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2025.
2. Regionfullmäktige riktar en anmärkning till regionstyrelsen för verksamhetsåret 2025.

Motivering

Region Jämtland Härjedalen befinner sig i ett fortsatt allvarligt ekonomiskt läge där de förväntade effekterna av beslutade åtgärder fortfarande uteblir. Regionfullmäktiges presidium anser att regionstyrelsen i högre grad borde ha tydliggjort detta i sin rapportering till regionfullmäktige.

Region Jämtland Härjedalen verkar inom tydliga ramar som följer av lagstiftning och nationella åtaganden, vilket innebär svårigheter att samtidigt uppnå krav på ekonomisk balans. Samtidigt fortsätter också de geopolitiska spänningarna i omvärlden att påverka ekonomi och verksamhet. Fullmäktiges presidium anser att det bör beaktas när 2025 ska summeras.

Regionfullmäktige i Region Jämtland Härjedalen har beslutat om en långsiktig plan för en ekonomi i balans. En budget i balans redan 2025 hade förutsatt större neddragningar i verksamheten, vilket skulle ha fått negativa konsekvenser för både verksamheten och länets

Fullmäktiges presidium

2026-04-27

invånare. Presidiet delar därför regionstyrelsens bedömning att den långsiktiga ekonomiska strategin bör prioriteras framför kortsiktiga åtgärder. Mot denna bakgrund delar presidiet även bedömningen att synnerliga skäl föreligger för att fastställa en negativ budget för 2025.

För att regionen ska få ordning på ekonomin understryker presidiet att regionstyrelsen måste agera mer kraftfullt utifrån hälso- och sjukvårdsnämndens situation. Regionstyrelsen måste intensifiera genomförandet av beslutade åtgärder och säkerställa att planerade insatser faktiskt realiserar. Mot bakgrund av det rådande läget bedömer presidiet dessutom att mer omfattande strukturella verksamhetsförändringar är nödvändiga för att den långsiktiga planen om en ekonomi i balans ska kunna verkställas.

Det är huvudskälet till att regionfullmäktiges presidium föreslår att regionstyrelsen beviljas ansvarsfrihet men med anmärkning för verksamhetsåret 2025.

Jäv

Bo Danielsson (V) förklarar sig jävig och deltar inte i beslutet.

Protokollsanteckning

Maud Herkules (M) avstår från att delta i beslutet.

Expedieras till

Regionstyrelsen

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse om hantering av regionstyrelsen i ansvarsprövningen
- §31 RF pres Begäran om förklaring från regionstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens ledamöter och ersättare som tjänstgjort under 2025 med anledning av vad som anförts i revisionsberättelsen
- Revisionsberättelse för år 2025
- Revisorernas redogörelse 2025 (bilaga till revisionsberättelsen)
- Grundläggande granskning av regionstyrelsen 2025 REV-27-2025
- Beslut om Begäran om förklaring från regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden gällande Regionförbundet
- Revisionsberättelse 2025 Regionförbundet
- Granskningspromemoria Regionförbundet Slutredovisning
- Följebrev Årsredovisning 2014 för Regionförbundet Jämtlands län
- §64 Regionstyrelsen Ansvarsprövning 2025 – Regionstyrelsens förklaring
- Ansvarsprövning 2025 - regionstyrelsens förklaring
- Moderaternas förklaring gällande regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden maa revisionsberättelsen 2025

Fullmäktiges presidium

2026-04-27

- Centerpartiets förklaring gällande regionstyrelsen maa revisionsberättelse 2025
- Årsredovisning 2025 Regionstyrelsen(RS_974_2_2025) (0)